

1. UVOD

1.1. PROBLEM I PREDMET ISTRAŽIVANJA

Osnovni ciljevi svakog preduzeća su ostvarivanje dobiti i obezbjeđenje likvidnosti. Da bi preduzeće ostvarilo svoje poslovne ciljeve ono treba da raspolaže određenom visinom i strukturom osnovnih i obrtnih sredstava i da obezbjedi izvore njihovog finansiranja. Tržišni uslovi poslovanja su ti koji zahtjevaju od preduzeća da veću pažnju posveti obrtnim sredstvima jer za isporuku proizvoda i usluga do kupca neizbježna su ulaganja u obrtna sredstva.

Osnovni zadatak menadžmenta poslovnih finansija je da vodi politiku optimalnog finansijskog plasmana vodeći pri tome računa o likvidnosti preduzeća. Upravljanje obrtnim sredstvima ima za cilj da se sa što manjim ulaganjima u obrtna sredstva ostvari što veći obim poslovne aktivnosti uz maksimiziranje rentabilnosti i obezbjeđenje tekuće likvidnosti. U ukupnoj aktivni preduzeća obrtna sredstva učestvuju od 20% do 50% a efektivno upravljanje ovim sredstvima može ostvariti velike uštede. Upravljanje obrtnim sredstvima predstavlja najbitniji dio finansijskog upravljanja preduzećem. Razlozi za to su:

- značaj koji obrtna sredstva imaju na finansijski rezultat poslovanja preduzeća je veliki
- ulaganje u obrtna sredstva čini većinski dio ukupnih ulaganja preduzeća
- odluke o tim ulaganjima moraju da se donose svakodnevno
- tokovi poslovnih aktivnosti i transakcije nisu usklađeni sa novčanim tokovima u preduzeću

Upravljanje obrtnim sredstvima se sastoji iz tri dijela: upravljanje gotovinom i gotovinskim ekvivalentima, upravljanje potraživanjima i upravljanje zalihama. Pažljivim upravljanjem obrtnim sredstvima dolazi se do gotovine koja utiče na povećanje profita preduzeća. Tok gotovine se obavlja u ciklusima. Zadatak svakog menadžera je da omogući kretanje gotovine i da koristeći gotovinski tok ostvari profit. Smanjenje naplate od dužnika smanjuje se profit i povećava mogućnost rasta sumnjivih potraživanja. Zbog toga je neophodno neprekidno upravljati potraživanjima. Svako odstupanje od optimalnih zaliha preduzeća smanjuje efektivnost poslovanja i povećava ukupne troškove. Upravljanjem zalihama ostvaruju se razne koristi za preduzeće kao što su: izbjegavanje gubitaka na prodaji, postizanja količinskih popusta, smanjivanje troškova porudžbina, povećanje efikasnosti proizvodnje itd.

Karakteristike upravljanja obrtnim sredstvima su:

- Obrtna sredstva imaju godišnji koeficijent obrta veći od jedan, što podrazumjeva da se ta sredstva u jednom poslovnom procesu ponovo konvertuju u gotovinu.

- Veća obrtna sredstva, pogotovo gotovina, prouzrokuje veću likvidnost ali isto tako smanjuje ukupnu rentabilnost.
- Jedino se obrtna sredstva mogu prilagoditi promjenama u prodaji u kratkom roku.

Predmet istraživanja, u ovom radu odnosi se na prikupljanje i sistematizovanje znanja iz oblasti finansijskog upravljanja obrtnim sredstvima. Odluka obrade ovog predmeta istraživanja motivisana je značajem koji obrtna sredstva imaju na finansijski rezultat poslovanja preduzeća.

Sve veći broj nelikvidnih preduzeća uslovio je potrebu da se upravljanju obrtnim sredstvima preduzeća posveti više pažnje. Upravljanje obrtnim sredstvima u preduzeću je bitan faktor za opstajanje i stabilnost na tržištu, pogotovo u današnje vrijeme kad je ekonomska kriza prouzrokovala nedostatak gotovine. Istraživanjem predmeta rada, ukazaćemo na značaj upravljanja obrtnim sredstvima u ukupnom finansijskom upravljanju, čime se doprinosi profitabilnijem poslovanju preduzeća.

Upravljanje obrtnim sredstvima je veoma složen posao finansijskih menadžera jer tokovi poslovnih aktivnosti i njihove transakcije nisu usklađene sa prilivom i odlivom novčanih sredstava. Potrebi posebnog izučavanja osnovnih principa upravljanja obrtnim sredstvima najviše doprinosi činjenica da odluke o tim ulaganjima moraju da se donose skoro svakodnevno.

Efikasno upravljanje obrtnim sredstvima je u dosta slučajeva glavni razlog zašto su neka preduzeća visoko profitabilna a neka nisu.

1.2. CILJ ISTRAŽIVANJA

Cilj istraživanja se odnosi na ukazivanje značaja i koristi koje upravljanje obrtnim sredstvima ima na cjelokupno poslovanje preduzeća. Na taj način će se pozitivno uticati na preduzeća jer porast efikasnosti poslovanja mnogo zavisi od finansijskog upravljanja obrtnim sredstvima.

U radu su definisani parcijalni ciljevi istraživanja: upoznati se sa pojmom i osnovnim oblicima obrtnih sredstava, definisati veličine i strukturu obrtnih sredstava, izložiti potrebe za upravljanjem gotovinom u preduzeću, izložiti potrebe za upravljanjem potraživanjima od kupaca i objasniti ulogu i značaj upravljanja zalihama.

1.3. HIPOTEZE

Osnovna hipoteza:

- Uspješnost finansijskog menadžmenta preduzeća zavisi od efikasnosti upravljanja obrtnim sredstvima.

Pomoćne hipoteze:

- Menadžment preduzeća nije upoznat sa specifičnim oblicima kratkoročnog kreditiranja obrtnih sredstava.
- Pod uticajem eksternih faktora gotovinski ciklus je povećan.
- Preduzeća trgovinske djelatnosti imaju manje prosječno vrijeme trajanja gotovinskog ciklusa od preduzeća građevinske i proizvodne djelatnosti.

1.4. METODE ISTRAŽIVANJA

U naučnom istraživanju, formulisanju i predstavljanju rezultata istraživanja koristiće se metoda analize i sinteze, induktivna i deduktivna metoda, komparativna metoda i deskriptivna metoda.

Rad se temelji na podacima primarnog i sekundarnog istraživanja preuzetih iz razne stručne literature, linkova i bilješki različitih dostupnih izvora.

1.5. STRUKTURA RADA

Prvo poglavlje predstavlja uvod koji obuhvata problem i predmet istraživanja, cilj i značaj istraživanja, osnovnu hipotezu sa svojim pomoćnim hipotezama i metode istraživanja.

Drugo poglavlje odnosi se na opšte odrednice upravljanja obrtnim sredstvima, odnosno teoretsko izlaganje pojma, vrsta, karakteristika i struktura obrtnih sredstava kao i njihovo kratkoročno kreditiranje. Pored teoretskog dijela prikazani su i rezultati istraživanja.

Treće poglavlje obuhvata upravljanje gotovinom u kome se poseban akcenat stavlja na gotovinski ciklus jer zadatak menadžera je da omogući brže kretanje gotovine i da koristeći gotovinski tok ostvari profit koji je osnovni cilj svakog preduzeća.

Četvrto poglavlje odnosi se na upravljanje potraživanja od kupaca koje je veoma bitno jer kašnjenje naplate od dužnika može dovesti do povećanja sumnjivih potraživanja. Objasnjena je kreditna politika preduzeća, kreditni uslovi i politika naplate potraživanja.

Peto poglavlje govori o upravljanju zalihama. Značaj upravljanja zalihama je u tome što se robni i novčani tokovi u preduzeću ne mogu idealno uskladiti. Pored cilja upravljanja zaliha objašnjeni su i pokazatelji upravljanja zalihama.

Šesto poglavlje prikazuje finansijsko upravljanje obrtnim sredstvima na primjeru Mladegs-Pak d.o.o., odnosno glavne pokazatelje koji su bitni za donošenje važnih odluka.

Sedmo poglavlje je zaključak u kome su rezimirani rezultati istraživanja. Na osnovu teoretskih i istraživačkih rezultata zaključak je da su preduzeća svjesna važnosti efikasnog upravljanja obrtnim sredstvima i njihovim pojedinačnim oblicima.